

ЦЕНТАР ЗА БЕЗБЕДНОСНУ САРАДЊУ

Трансформација RACVIAC-а представља процес који има две основне карактеристике. На једној страни тај центар све више постаје регионално власништво, а на другој он од једне чисто војне организације прераста у претежно цивилну академску институцију.

У Загребу је 2000. године основан RACVIAC (Regional Arms Control Verification and Implementation Assistance Centre) као Регионални центар за помоћ у спровођењу споразума о контроли наоружања. Првобитни циљ био је да се у оквиру њега обезбеди обука за квалитетно спровођење споразума о контроли наоружања, промовишу мере за изградњу поверења и безбедности и оснажи сарадња у Југоисточној Европи (ЈИЕ).

Касније је нагласак пребачен на широк спектар политичко-војних тема, укључујући реформу сектора безбедности са тежиштем на проблемима одбрамбене конверзије, са идејом јачања регионалне стабилности.

Развој и промена безбедносне ситуације у ЈИЕ довели су да RACVIAC прилагођава своју мисију, циљеве и структуру и постепено се трансформише како би одговорио на савремене безбедносне изазове у региону. У том смислу он је и променио назив у RACVIAC – Центар за безбедносну сарадњу.

У свом новом документу под називом *Стратегија RACVIAC* – Центар за безбедносну сарадњу дефинисан је као дипломатска, међународна, независна, непрофитна, регионална и академска организација. Улогу надзорног тела има Међународна саветодавна група – MAG (Multinational Advisory Group) у којој све државе чланице имају своје представнике. MAG усмерава рад и доноси најважније одлуке везане за програм рада и финансирање.

RACVIAC се фокусира на следеће три области деловања: међународни односи и сарадња са тежиштем на евроатлантским интеграцијама, реформа сектора безбедности и кооперативно безбедносно окружење са нагласком на контроли наоружања.

■ ЧЛАНСТВО

Центар тренутно има 24 државе чланице и оне су подељене у две групе. У првој су основне државе чланице – државе ЈИЕ окупљене око иницијативе SEECP (South East European Cooperation Process – Процес сарадње Југоисточне Европе) – Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Црна Гора, Грчка, Хрватска, Македонија, Молдавија, Румунија, Србија и Турска, а у другој групи су придружене државе чланице – државе које подржавају безбедносну сарадњу у ЈИЕ и суштински доприносе раду RACVIAC-а – Аустрија, Чешка, Данска, Француска, Италија, Мађарска, Холандија,

Норвешка, Немачка, Русија, Словенија, Шведска и Велика Британија.

Војна и цивилна лица из 13 држава чланица чине стални састав Центра.

Један број држава учествује у раду у статусу посматрача. У овом тренутку то су Канада, Пољска, САД, Словачка, Шпанија и Украјина.

— ■ МИСИЈА И ЦИЉ

Мисија RACVIAC-а је јачање дијалога и сарадње у области безбедности у Југоисточној Европи успостављањем партнерских односа. Циљ му је да као професионално компетентна међународна организација буде признати форум за регионални дијалог о питањима безбедности. Центар доприноси отворености, транспарентности и предвидивости у региону подстицањем конструктивне размене информација, гледишта и идеја.

Стратешки циљеви су јачање укупне стабилности и безбедности у Југоисточној Европи, развијање резултата који су постигнути захваљујући механизмима контроле наоружања и марама за изградњу поверења и безбедности, промовисање реформе сектора безбедности и снажење регионалне сарадње у области одбрамбене конверзије, подстицање регионалне сарадње како би се ефикасно сузбили тероризам, ширење оружја за масовно уништавање, организовани криминал и све врсте илегалне трговине, пружање подршке процесима за приближавање европским и евроатлантским интеграцијама, активно учешће у активностима Савета за регионалну сарадњу (Regional Cooperation Council), остваривање сарадње са организацијама и институцијама које имају компатибилне циљеве и програме (ЕУ, НАТО, Оебс) и пружање подршке европској безбедносној и одбрамбеној политици.

Трансформација представља процес који има две основне карактеристике. На једној страни RACVIAC као иницијатива све више

СРБИЈА У RACVIAC-У

Србија активно учествује у раду RACVIAC-а од 2001. године, најпре у оквиру СРЈ, затим Србије и Црне Горе и најзад као самостална држава. Наш први представник у сталном саставу Центра био је пуковник Драган Николић. Он је обављао дужност официра за планирање и везу од 2001. до 2002. године. У периоду од 2002. до 2005. наш представник био је пуковник Зоран Бошковић на истој дужности.

Од 2005. године представник Србије у RACVIAC-у је пуковник др Драган Гостовић, који је у почетку обављао исту дужност као и његови претходници, а од фебруара 2007. заузима позицију начелника Одељења за одбрамбену конверзију.

Треба истаћи да Велика Британија од самог почетка делимично спонзорише присуство представника наше земље у сталном саставу Центра.

ОДБРАМБЕНА КОНВЕРЗИЈА

Одбрамбена конверзија је превод енглеског израза *defense conversion* који на први поглед није довољно разумљив. То је комплексан процес чију садржину чини бављење социјално-економским последицама реформе система одбране. Главне компоненте одбрамбене конверзије су: решавање питања вишка војног кадра, конверзија бивших војних база, реструктурисање одбрамбене индустрије и решавање питања вишка наоружања и војне опреме.

Од 2005. године RACVIAC је проширио поље деловања и на проблеме одбрамбене конверзије и у њему постоји посебна организациона целина за ту област.

постоје регионално власништво („regional ownership“), а на другој он од једне чисто војне организације прераста у претежно цивилну академску институцију.

Регионално власништво огледа се у томе што земље региона преузимају на себе више обавеза (првенствено финансијских) и добијају прилику да значајније и ефикасније утичу на рад Центра. У досадашњем периоду земље донатори су највећим делом финансирале RACVIAC, док су контрибуције земаља региона биле углавном симболичне. У наредном периоду удео земаља донатора ће се постепено смањивати, а доприноси основних држава чланица ће расти. Контрибуције основних држава чланица су одређене према посебној скали на основу званичних података о развијености. У новим документима је изричито утврђено да се директор RACVIAC-а и председавајући MAG-а бирају из реда основних држава чланица.

ТРАНСФОРМАЦИЈА

Нацрт нове организације RACVIAC-а представља важан корак у његовој трансформацији. Упоредо са смањивањем значаја контроле наоружања, смањује се потреба за обучавањем кадра у тој области. Насупрот томе, расту потребе и захтеви за решавањем проблема везаних за реформу сектора безбедности, одбрамбену конверзију и приближавање европским и евроатлантским интеграцијама. У том смислу, нова организација нема изглед једне војне структуре већ више личи на цивилну академску институцију. Укупан стални састав Центра биће подељен на академски део и део за подршку. Предвиђа се дужност декана који би се налазио на челу академског дела и био би одговоран за академски аспект активности. Један од првих знакова започетих промена је чињеница да је од октобра 2007. године директор RACVIAC-а први пут цивил – амбасадор Неиад Хаџимусић, дипломата из Босне и Херцеговине.

Од оснивања до сада на активностима у Центру било је укупно око 3.800 учесника. Србија се налази у групи земаља које су имале највећи број учесника. До сада је више од 460 предавача и других представника из Србије успешно учествовало у активностима Центра. Сваке године се једна или две активности одрже у Србији. У 2006. години то су били састанак MAG-а и курс у вези са споразумом *Отворена неба*, а у 2007. години курс у вези са Дејтонским мировним споразумом и састанак Радне групе за транзицију вишка војног кадра.

У 2006. години генерал Здравко Понош је у име Србије председавао MAG-ом. Према општој оцени то председавање је било изузетно ефикасно и конструктивно. У 2007. години Србија је заједно са Албанијом председавала Радном групом за транзицију вишка војног кадра.

У блиској вези са трансформацијом Пакта стабилности за Југоисточну Европу, трансформише се и RACVIAC као најуспешнија иницијатива под окриљем Пакта. Земље региона показале су јасан интерес да RACVIAC настави са радом уз прилагођавање савременим безбедносним изазовима и актуелним потребама држава чланица. На тај начин ће конкретни допринети остварењу идеје регионалног власништва. ■

Др Драган ГОСТОВИЋ

